

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปราย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน กรณีศึกษา สถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งจะศึกษาถึงทักษะของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทักษะต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งประเด็นข่าวสารใดที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอ โดยการนำเสนอในบทนี้จะเป็นการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดในการแบ่งแยกดินแดน เพื่อจัดตั้งรัฐปัตตานี หรือ รัฐปะตอณี นั้นเกิดขึ้นนานแล้ว โดยมีบุคคลผู้สูญเสียอำนาจทางการเมือง ได้จัดตั้งขบวนการขึ้นเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ เรียกว่า ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้ก่อความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จนทางราชการต้องใช้กำลังเข้าปราบปรามตั้งแต่สมัยรัชการที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2334 และสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2444 และต่อมาอีกหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งใน พ.ศ. 2515 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) เพื่อผลทางจิตวิทยาและผลทางการเมืองในพื้นที่ต่อประชาชนรุ่นหลัง ซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นกับแนวคิดการแบ่งแยกดินแดนนี้

ตามข้อเท็จจริงแล้วปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาทางสังคมจิตวิทยาและการปกครอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมในการปกครองบ้านเมืองของทางราชการท้องถิ่นในสมัยนั้น ทั้ง ตำรวจ ทหาร และ พลเรือน จึงได้มีประชาชนบางส่วนรวมตัวกันขึ้นเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐ ไม่ยอมรับการปกครองจากรัฐบาล โดยใช้เงื่อนไขสังคมปลุกระดมมวลชน โดยแอบอ้างความแตกต่างระหว่างศาสนาพุทธ กับ ศาสนาอิสลาม ความแตกต่างทางภาษา ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และจารีตประเพณี แอบอ้างประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความแตกแยกและหวังผลประโยชน์อันเกิดจากความไม่สงบ เช่น การเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากประชาชน การรับเงินส่วนเหลือจากต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งอดีตจนถึงปัจจุบัน แนวคิด

เหล่านี้ยังไม่หมดไป มีการจัดตั้งขบวนการหรือองค์กรหลายกลุ่มหลายชื่อ เช่น บีเอ็นพีพี บีอาร์เอ็น พูโล พูโลใหม่ มุจาฮีดินปัตตานี เบอร์ซาตุ เป็นต้น

แม้ว่าขบวนการติดอาวุธเหล่านี้จะถูกทางการปราบปรามอย่างหลักตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แต่แนวคิดหรืออุดมการณ์นี้ยังอยู่ จะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวสารความรุนแรงของเหตุการณ์การก่อความไม่สงบผ่านสื่อต่างๆ แทบทุกวัน และนานวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้อำนาจรัฐ การกระตุกออก ปล้น วางระเบิด เผาทำลายสถานที่ราชการ สังหารเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผู้บริสุทธิ์แบบรายวันได้สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทั้งประเทศโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่

โดยพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างรุนแรงอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีพื้นที่รวม 6.79 ล้านไร่ หรือ 10936 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 1.78 ล้านคน พื้นที่นี้เป็นพื้นที่พิเศษตามประกาศของรัฐบาล คือ มีลักษณะพิเศษในการดำเนินชีวิตของประชาชน ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม หรือชาวไทยมุสลิม ที่มีความแตกต่างจากชาวไทยพุทธ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา ภาษา การแต่งกาย การศึกษา ประวัติศาสตร์ และชาติพันธุ์ จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม

โดยชาวไทยมุสลิมนั้นมีเอกลักษณ์ของตนเองที่พวกเขารักษาไว้อย่างเหนียวแน่นจนคนในชุมชนอื่นอาจไม่เข้าใจ พวกเขาเรียกเอกลักษณ์ด้วยวาจา เช่น จะไม่พูดสิ่งใดที่ขัดกับหลักศาสนา พวกเขาเรียกเอกลักษณ์ไว้ด้วยจิตใจ เช่น จะไม่ปล่อยให้จิตใจไขว่เขวไปจากศาสนาของตน พวกเขาเรียกเอกลักษณ์ด้วยการกระทำ เช่น จะไม่เคารพรูปบูชาเคารพถึงแม้ว่าศาสนาอื่นจะทำก็ตาม จึงกล่าวได้ว่า มุสลิมทุกคนต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างที่รักษาเอกลักษณ์ของอิสลามเอาไว้ เจกเช่นกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่ม คือ ชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางตรง หมายถึงชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สินจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน และชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมหมายถึงชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ได้สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สิน แต่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน เป็นต้น จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 18 คน ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม

ใ ร้ อ ย่ า ง

เหนียวแน่นและมั่นคง อย่างเช่น พวกเขายังคงใช้ภาษามลายูในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน พวกเขาเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา พวกเขายังคงแต่งกายตามประเพณี

คือ การแต่งกายที่มีคิซิด ผู้หญิงยังคงคลุมศรีษะด้วยผ้าที่เรียกว่า ฮิญาบ ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ส่วนผู้ชายยังคงสวมหมวกขาวและนุ่งโสร่งในการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่ถูกสร้างขึ้นมาจากศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกหนึ่งอย่างมั่นคง อย่างที่เสาวนีย์ จิตต์หมวด (อ้างใน จรัญ มะมุลิม และคณะ, 2541 : 76) กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า วัฒนธรรมของมุสลิมในลักษณะนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สังคม และสภาพแวดล้อมเช่นวัฒนธรรมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาทัศนคติของคนไทยในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อสหพันธ์มาเลเซีย ของวินัย กระจุวรรณพัฒน์ (2523 : 18) พบว่า ศาสนาอิสลามเน้นหนักหน้าที่ในการสืบทอดศาสนาและวัฒนธรรม ชาวมุสลิมจะมีความรู้สึกที่ศาสนาและวัฒนธรรมของกลุ่มตนเองดีกว่าวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น สำหรับชาวมุสลิมแล้วในรู้สึกในศาสนาและวัฒนธรรมนิยมมีอยู่สูงมาก เพราะมีหลักคำสอนในศาสนาอิสลามมากมายที่กล่าวในลักษณะที่ว่า หนทางแห่งพระเจ้าเป็นเจ้าเป็นหนทางที่ถูกต้องที่สุด หรือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ถูกต้องที่สุด ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้ ชาวมุสลิมทุกคนมีภาระหน้าที่ที่เรียนรู้และเผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมของตน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ยึดเหนี่ยวให้ชาวไทยมุสลิมทุกคน และทุกยุคสมัยมีความสามัคคีกลมเกลียวและยึดมั่นในศรัทธาเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ของ คายส์ (C.F. Keyes, 1982: 12-13) ที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันและช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันยังสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้เกิดขึ้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาเดียวกัน

ด้วยความสำนึกในเอกลักษณ์ที่แตกต่างของชาวไทยมุสลิม อาจทำให้ชนกลุ่มอื่นมีความรู้สึกไปว่า ชาวไทยมุสลิมมีความรังเกียจบุคคลจากศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งไม่ยอมรับแบบอย่างวิธีการของชนกลุ่มอื่น ยืนยันจะแยกตนเป็นเอกเทศ ทั้งที่แท้จริงแล้วเป็นเพราะความรู้สึกเคร่งครัดในศาสนาและวัฒนธรรมของตน จึงไม่อยากจะให้เกิดการสับสนและการละเมิดเท่านั้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของอิสลามไป นั้นหมายถึงการเปลี่ยนแก่นแท้ของอิสลามไปด้วย ซึ่งชาวไทยมุสลิมจะไม่ยินยอม ดังนั้นเมื่อมีสิ่งใดเข้ามากระทบหรือพาดพิงศาสนาและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม พวกเขาจะแสดงออกถึงความไม่พอใจทั้งในรูปแบบของความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่อสิ่งเหล่านั้นร่วมกัน สอดคล้องกับความหมายของทัศนคติที่ กู๊ด (Good อ้างใน สักดิ์ สุนทรเสณี, 2531 : 1) ให้ไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของคนเราที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวในด้านความรู้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งแสดงออกทั้งในทางบวกและทางลบ

จากการศึกษาทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1. ทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาข่าว

1.1 สื่อมวลชนเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวที่แสดงความด้อยค่า ล้าหลัง เช่น ความยากจน การด้อยการศึกษา การไม่รู้หนังสือ การไม่รู้ภาษา การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเป็นต้น

1.2 สื่อมวลชนเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวที่นำเสนอเกินจริง ทำให้เนื้อหาข่าวเกิดความคลาดเคลื่อนไปจากเหตุการณ์จริง สร้างความตื่นตระหนกหวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่

1.3 สื่อมวลชนเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวที่นำเสนอแบบเหมารวม โดยทัศนคติของชาวไทยมุสลิม คำว่าเหมารวม หมายถึง การที่สื่อมวลชนไม่เจาะจง หรือ ระบุว่าบุคคลที่ถูกจับกุมเป็นใคร ชื่ออะไร มีภูมิลำเนาอย่างไร แต่กลับใช้คำว่า มุสลิม หรือ อูสตะ แทนการใช้ชื่อของผู้กระทำ ความผิด เช่น ชาวมุสลิม โจรใต้ โจรมุสลิม มุสลิมหัวรุนแรง อูสตะในคราบโจร เป็นต้น ซึ่งคำว่า “มุสลิม” “อิสลาม” “อูสตะ” เป็นคำที่ใช้เรียกแทนกลุ่ม ดังนั้นเมื่อสื่อมวลชนไม่เจาะจงไปที่บุคคลกระทำผิดโดยตรง ส่งผลให้ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือชาวไทยมุสลิมผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องถูกเหมารวมกลุ่มไปกับผู้ก่อความไม่สงบเพียงเพราะนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน

1.4 สื่อมวลชนเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวที่เน้นความรุนแรงของเหตุการณ์หรือความเสียหายของผู้ก่อความไม่สงบ สร้างความตื่นตระหนกและหวาดกลัวให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ที่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ซึ่งบั่นทอนสุขภาพจิตและการดำเนินชีวิตที่ต้องอยู่อย่างหวาดระแวง อีกทั้งส่งผลต่อภาพลักษณ์ให้กับชาวไทยมุสลิมในสายตาคนทั่วไปให้ย่ำแย่ลง รวมถึงดินแดน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เปรียบเสมือนดินแดนอันตราย

1.5 สื่อมวลชนเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวที่พาดพิงและดูหมิ่นศาสนาอิสลาม อันเกิดมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจศาสนาอิสลาม ตลอดจนขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างไปจากสื่อมวลชนที่ลงพื้นที่รายงานข่าว ทำให้เนื้อหาข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนออาจพาดพิงต่อความเชื่อความศรัทธาของชาวไทยมุสลิมจนอาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้และไม่เข้าใจกัน ขาดความไว้วางใจกัน ทำให้การเข้าถึงแหล่งข่าวที่เป็นชาวไทยมุสลิมของสื่อมวลชนทำได้ยาก

2. ทัศนคติเกี่ยวกับภาพข่าว พบว่า ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่มองว่า สื่อมวลชนมักเน้นนำเสนอภาพข่าวที่แสดงออกถึงความรุนแรงของเหตุการณ์ ความเสียหายของผู้ก่อความไม่สงบและความสูญเสียของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ดอกย้ำความเจ็บปวดให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างไม่จบสิ้น รวมถึงภาพข่าวที่แสดงความด้อยค่า ความล้าหลัง

เช่น ความยากจน การด้อยการศึกษา การไม่รู้ภาษาไทย ความเชื่อความศรัทธา เป็นต้น ทำให้ภาพลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมดูน่าเวทนา ย่ำแย่ลง การทำงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันคำนึงถึงผลประโยชน์และการแข่งขันเชิงธุรกิจมากกว่าเพื่ออุดมการณ์เฉกเช่นในอดีต การดึงดูความสนใจของผู้อ่านหรือผู้ฟังด้วยภาพข่าวที่เร้าอารมณ์หรือกระตุ้นความรู้สึก ไม่ว่าจะดีใจหรือเสียใจถูกนำมาเป็นประเด็นหลักในการคัดสรรภาพข่าวมานำเสนอ

จากทัศนะของชาวไทยมุสลิมข้างต้น จะพบว่า สื่อมวลชนเน้นหนักการนำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก คือ เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอจะเน้นความรุนแรงของเหตุการณ์ ความเหี้ยมโหดของผู้ก่อความไม่สงบ ความสูญเสียและความเสียหายในชีวิตหรือทรัพย์สินจากเหตุการณ์ เป็นต้น ในทัศนะของชาวไทยมุสลิมแล้วเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวในลักษณะดังกล่าว หากสื่อมวลชนนำเสนออย่างต่อเนื่อง จะยิ่งทำให้คนทั่วไปที่มีความคิดเดิมอยู่แล้วว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ตัวการของปัญหา และเมื่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเหล่านี้เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ก็จะต้องส่งผลต่อภาพลักษณ์ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือ ชาวไทยมุสลิมโดยรวม ในสายตาคนทั่วไปที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ให้ยิ่งเลวร้ายลง จนฝังลึกในความรู้สึกว่า ต้นตอของปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด คือ ชาวไทยมุสลิม นั่นเอง

ซึ่งความรู้สึกที่มีต่อชาวไทยมุสลิมในลักษณะดังกล่าวของคนทั่วไปเกิดจากการได้รู้โทรทัศน์ ได้ฟังวิทยุ และได้อ่านหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านการกลั่นกรองคัดสรรเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในประเด็นต่างๆ ตามความรู้ว่าเหมาะสมของสื่อมวลชน อย่างที่ Kert Kewie (อ้างในพัชนี เษยจรรยา และคณะ, 2538 : 153 – 155) ที่กล่าวว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่เสมือนนายประตูข่าวสาร (atekeeper) ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าข่าวสารหนึ่งๆ ควรปล่อยผ่านหรือระงับเอาไว้ สอดคล้องกับ White, D.M (เรื่องเดียวกัน) ที่ว่าสื่อมวลชนอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่างๆ ที่ผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียงข่าวสาร ตลอดจนกำหนดเวลาและจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารนั้น ทั้งที่ข่าวสารที่ผ่านการคัดเลือกจากสื่อมวลชนอาจไม่ใช่เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวที่ผู้รับสารต้องการก็ได้

ดังที่มีรายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมของบรรณาธิการหรือสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) พบว่า ส่วนใหญ่เลือกนำเสนอข่าวสารโดยไม่คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารเท่าไรนัก แม้ว่าจะตระหนักถึงความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน

หรือผู้ฟังบ้าง แต่ก็มีความคลาดเคลื่อนอยู่มาก การเลือกนำเสนอข่าวสารทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบรรณาธิการและสื่อมวลชนนั้นว่าข่าวสารมีความเหมาะสมเพียงไร ซึ่งแท้จริงแล้วข่าวสารที่ประชาชนต้องการหรือสนใจจริงนั้นอาจไม่มีโอกาสที่จะปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ เลยก็ได้ จึงมักมีคำกล่าวที่ว่า “ข่าว” คือ สิ่งที่ บรรณาธิการหรือสื่อมวลชนสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนตระหนักหรือเห็นความสำคัญว่า เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวนั้นมีความสำคัญควรค่าแก่การพิจารณาหรือถกเถียงกัน Agenda Setting (Mcquail, D and Windahl, S, 1981) ซึ่งเราไม่อาจหลีกเลี่ยงเนื้อหาข่าวสารนั้นเพราะเรายังต้องพึ่งพา

อ อ ก ส ย ช อ ม ล

ข่าวสารจากสื่อมวลชน เนื่องจากเราไม่สามารถรับรู้โลกแห่งความเป็นจริงด้วยตนเองและโดยตรงเสมอไป แต่เป็นการรับตัวผ่านตัวกลาง คือ สื่อมวลชน (กาญจนา แก้วเทพ, 2534 : 117)

โดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้ฟังวิทยุ และผู้ชมโทรทัศน์กับโลกความเป็นจริง ทำให้เราได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งในสังคมที่เราอาศัยอยู่และสังคมภายนอกที่เราไม่รู้จัก ดังนั้นสื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และสร้างความเชื่อเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเรา รวมทั้งสร้างความเชื่อใหม่ๆ ให้กับผู้ที่มิประสบการณณ์เพียงผิวเผิน โดยสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานและอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้นั้นได้ (The Cultural Norms Theory (อ้างถึงใน พัทณี เจริญยาและคณะ, 2538 : 165 – 166) เหมือนกับที่สื่อมวลชนสร้างภาพลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมให้ดูน่ากลัว ลึกลับ หัวรุนแรง เขี้ยวโหด ความถึงแนวคิดและวิธีการปลุกระดมของผู้ก่อความไม่สงบที่ใช้หลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่บิดเบือน แต่เมื่อเวลาผู้รับสารได้ดู ได้ฟัง ได้อ่าน เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวแต่ละนาที แต่ละชั่วโมง แต่ละวัน พวกเขาจะไม่เพียงได้รับสารสนเทศ เท่านั้น แต่ทว่าพวกเขายังค่อยๆ เก็บสะสมภาพต่อของวิถีชีวิตแบบต่างๆ ก่อนจะได้มีโอกาสไปสัมผัสกับประสบการณ์จริง ซึ่งการสั่งสมและตกตะกอนทีละน้อยจนกระทั่งแข็งตัวกลายเป็นผลึกทางวัฒนธรรม ที่มีผลต่อค่านิยม ความเชื่อทัศนคติ เป็นต้น ของผู้คน สอดคล้องกับแนวคิดของ โมฮัมหมัด กามาฮ์สซัน (อ้างถึงใน วิชาสินี พิพิธกุล, 2532) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชนตะวันตกมักสร้างภาพและบุคลิกลักษณะที่ไม่ถูกต้องในด้านลบของชาวมุสลิมอยู่เสมอๆ เช่น มุสลิมนิยมความรุนแรง ก้าวร้าว กำเริบ ชอบแยกพวกแยกเหล่า และเป็นนักต่อสู้ที่ไม่ได้แสวงหาอิสรภาพ เป็นต้น ในขณะที่นักวิชาการไทยอย่างนายจรูญ มะมุลิ้ม ผู้ที่คลุกคลีอยู่กับงานด้านข่าวสาร โลกมุสลิม ได้เคยกล่าวถึงการนำเสนอภาพข่าวเกี่ยวกับชาวมุสลิมของสื่อมวลชนว่า ทัศนคติที่มีต่อชาวมุสลิมยังมีอยู่จำนวนมากในการรายงานข่าว ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ นิตยสาร นวนิยาย หรือ หนังสือพิมพ์ มักแสดงภาพชาวมุสลิมเป็นคนคลั่งศาสนาและมีอยู่บ่อยๆ ที่เป็นผู้ก่อการร้าย ซึ่งที่ผ่านมามีภาพลักษณ์ของโลกมุสลิมกลายเป็นเวทีที่สื่อประเภท

ต่างๆ โดยเฉพาะสื่อตะวันตกนำมาใส่สีสันแต่งแต้มเสียจนบิดเบี้ยวและดูน่ากลัว ทำให้ภาพลักษณ์เสียหาย ชาวมุสลิมถูกวาดภาพให้เป็นผู้ก่อการร้ายที่เหี้ยมโหด ไร้ความปราณี และสื่อมวลชนไทยเองก็ได้รับอิทธิพลจากสื่อตะวันตก ทั้งรูปแบบ เนื้อหาข่าว ภาพข่าว การนำเสนอ และที่สำคัญคือวิธีการคิดที่ถอดแบบพิมพ์จากสื่อทรงอิทธิพลอย่างซีเอ็นเอ็น เอพี ของสหรัฐอเมริกา บีบีซี รอยเตอร์ ของอังกฤษ หรือ เอเอฟพี ของฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของ

ก ร
 แข่งขัน “ข่าว” คือ สิ้นค้าเพื่อแสวงหากำไรมากกว่าการแสวงหาความจริง หรือ มีจุดยืนเพื่อผลประโยชน์และความสุขของมนุษยชาติเฉกเช่นอุดมการณ์ในอดีต อย่างไรก็ตามการวิจัยเรื่อง การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย ของ ชีรยุทธ ลาตีฟี (2542) จากหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และไทยโพสต์ พบว่า สื่อมวลชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมไม่มากนัก และมีความโน้มเอียงในเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางลบมากกว่าเนื้อหาในทิศทางบวก โดยอ้างแหล่งข้อมูลจากสำนักข่าวในโลกตะวันตก มากกว่าแหล่งข่าวข้อมูลที่เป็นชาวมุสลิม

ซึ่งในทัศนะของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของสื่อมวลชนครั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และ สื่อวิทยุ มักจะนำเสนอข่าวในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เน้นเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวที่เร้าอารมณ์ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร เช่น การตาย การบาดเจ็บ ความสูญเสีย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อมวลชน (พัชนี เขจรรรยา และคณะ, 2538 . 160) ที่พบว่า ลักษณะเนื้อหาของสื่อมวลชนนำเสนอมีความคล้ายคลึงกันตั้งแต่เริ่มเรื่อง ใช้แหล่งข่าวเดียวกัน รวมทั้งวิธีการสรุปยังคล้ายคลึงกัน ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่มีความคล้ายคลึงกันของสื่อมวลชน อาจเกิดจากรูปแบบการดำเนินงานขององค์กร การฝึกฝนทักษะทางวิชาชีพ กรอบแนวคิด ค่านิยม รวมทั้งเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตมีแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน ทำให้ผลงานที่ผลิตออกมามีลักษณะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อมวลชนส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวที่อาจกระทบหรือพาดพิงต่อความเชื่อความศรัทธาในศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จนสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวไทยมุสลิมให้มีความรู้สึกรู้ว่าการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของสื่อมวลชนลบหลู่ ดูหมิ่น ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม คือ สื่อมวลชนขาดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศาสนา ตลอดจนความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น

อาจเกิดความไม่เข้าใจและคิดว่าชาวไทยมุสลิมล่าหลังขาดการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกและอีกหลายคนมองว่า สังคมมุสลิมปิดกั้นตนเองจากภายนอก ทำให้ศาสนาอิสลามยิ่งดูลึกลับ น่ากลัว ยิ่งกว่าเดิม ทั้งที่แท้จริงแล้วชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลายเฉกเช่นคนภาคอื่นๆ คือ มีทั้งคนยากจน คนมีการศึกษา คนด้อยการศึกษา คนร่ำรวย เป็นต้น แต่ภาพข่าวเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ที่สื่อมวลชนนำเสนอมักเน้นให้รู้ถึงความแตกต่างระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชนกลุ่มอื่น สำหรับสื่อมวลชนอาจเป็นสิ่งแปลกใหม่ หรือเป็นประเด็นใหม่ที่สื่อมวลชนไม่เคยพบเห็นหรือ เคยรู้มาก่อน จึงหยิบยกประเด็นความแตกต่างนั้นๆ มานำเสนอ ยิ่งตอกย้ำภาพลักษณ์ให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แย่ลง

อย่างไรก็ตามในทัศนะของชาวไทยมุสลิมก็ยังคงให้ความเชื่อถือและฟังพาข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน เนื่องจากมีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ โดยสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตประจำวัน เช่น ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือประชาชนในพื้นที่สามารถหลีกเลี่ยงพื้นที่ หรือ เส้นทาง อันตรายที่สื่อมวลชนนำเสนอช่วยลดความสูญเสียที่อาจเกิดจากการก่อความไม่สงบได้ อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องกังวลว่าประชาชนผู้บริสุทธิ์จะได้รับอันตรายจากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งหากประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือได้รับข้อมูลข่าวสารล่าช้า อาจก่อให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินมากกว่าข่าวที่ปรากฏในปัจจุบันก็เป็นได้ ซึ่งการแสวงหาข้อมูลข่าวสารในพื้นที่เสี่ยงอันตรายเฉกเช่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนที่มีความรู้ความสามารถและปฏิภาณไหวพริบรอบด้านในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เนื่องจากความแตกต่างในทุกด้านของแหล่งข่าวที่เป็นชาวไทยมุสลิมกับสื่อมวลชนทั้งในด้าน ภาษา การแต่งกาย ศาสนา ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ทำให้การทำงานของสื่อมวลชนนอกจากจะต้องใช้สติปัญญาที่ชาญฉลาดแล้ว หลักจิตวิทยาสัมพันธ์ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องใช้ในการเข้าถึงแหล่งข่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ต้องการและนำมาเสนอต่อสาธารณชน

นอกจากความรู้ความสามารถในการแสวงหาข่าวสารแล้วสื่อมวลชน ยังถือว่ามีความเสียสละกล้าหาญในการเข้าถึงแหล่งข่าวและสถานที่จุดเกิดเหตุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกท่ามกลางความเสี่ยงอันตรายในเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น เช่น การสร้างสถานการณ์ความไม่สงบด้วยการลอบยิงเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ สื่อมวลชนจะลงพื้นที่ไปยังจุดเกิดเหตุทันทีเพื่อหาข้อมูลและรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ และหลายครั้งที่กลุ่มผู้ก่อความไม่

สงบวางกับดักเจ้าหน้าที่ที่มาตรวจสอบยังจุดเกิดเหตุเพื่อหวังสังหาร เช่น ลอบวางระเบิดเวลาที่จุดชนวนด้วยโทรศัพท์ การดักซุ่มยิง การวางตะปูเรือใบ เป็นต้น จากเหตุการณ์ดังกล่าว สื่อมวลชนอาจได้รับอันตรายได้ แต่ความเสี่ยงในภัยอันตรายดังกล่าวไม่ได้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนให้ลดประสิทธิภาพลง แต่กลับเป็นแรงขับที่ท้าทายให้พัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดนิ่ง

โดยชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจากเห็นว่า สื่อโทรทัศน์สามารถมองเห็นภาพและเสียงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งหมด และมีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยประสบการณ์ของตนเองน่าจะใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อหนังสือพิมพ์ ชาวไทยมุสลิมเห็นว่า มีข้อได้เปรียบในพื้นที่นำเสนอ ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์ไม่เพียงสามารถนำเสนอและรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ยังสามารถนำเสนอบทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ จากแหล่งข่าวผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องหลากหลายสาขาอาชีพ และสุดท้ายคือ สื่อวิทยุ แม้ว่าจะไม่ได้รับความสนใจเปิดรับข่าวสารมากนัก เนื่องจากสถานีวิทยุที่มีอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มิให้เปิดรับค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เน้นความบันเทิงอย่างรายการเพลงหรือรายการตอบคำถามชิงรางวัลมากกว่ารายการที่ให้สาระความรู้ ดังนั้นการรายงานข่าวสารส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของข่าวสั้นต้นชั่วโมงที่แทรกอยู่ในรายการ ซึ่งมีพื้นที่ในการนำเสนอค่อนข้างจำกัดประกอบกับสื่อวิทยุไม่สามารถเห็นภาพของข่าวสารที่นำเสนอได้ ทำให้ไม่ค่อยได้รับความสนใจและความน่าเชื่อถือเมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่น ๆ และอีกสาเหตุสำคัญที่ชาวไทยมุสลิมไม่นิยมเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ คือ ความบันเทิงประเภทร้องรำ ถูเป็นสังขยาน มอมเมา ผิดหลักประเพณีปฏิบัติของศาสนา ทำให้ชาวไทยมุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาไม่นิยมเปิดรับรายการประเภทนี้

นอกจากเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไทยแล้ว ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจยังสามารถเปิดรับข่าวสารจากสื่อเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ เป็นต้น อย่างง่ายดาย และมีความคมชัดโดยไม่ต้องอาศัยงานรับสัญญาณหรืออุปกรณ์เสริมอื่นๆ แต่สื่อเพื่อนบ้านก็ไม่ได้รับความนิยมนอกจากชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มากนัก แม้จะมีความใกล้เคียงทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมและที่สำคัญคือ นับถือศาสนาอิสลามเหมือนกันก็ตาม เนื่องจากความแตกต่างของภาษาแม้ว่าจะมีใกล้เคียงบ้างแต่ก็ยังยากต่อการสื่อสาร โดยชาวมาเลเซียให้ภาษามาเลย์กลางเป็นภาษาพูด ส่วน

ชาวไทยมุสลิมใช้ภาษามลายู และชาวมาเลย์ใช้อักษรภาษาอังกฤษในการเขียน ในขณะที่ชาวไทยมุสลิมใช้อักษรอาหรับ หรือ ภาษายาวี ที่มีอยู่ในคัมภีร์อัล – กรูอานในการเขียน ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคในการเปิดรับสื่อเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงให้ความเชื่อถือและนิยมเปิดรับข่าวสารจากสื่อไทยมากกว่าสื่อเพื่อนบ้าน

2. ปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทัศนคติดังกล่าวต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

ปัจจัยด้านศาสนา

เพราะในทัศนะของอิสลาม มุสลิมที่ดีจะเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับอัลอิสลามซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องคือวิถีที่วางอยู่บนพื้นฐานของศาสนา โดยศาสนาอิสลามเป็นรูปแบบพฤติกรรมในทุกย่างก้าวแห่งชีวิตนับตั้งแต่เกิดจนตาย ตื่นจนหลับ การดำเนินชีวิตหรือรูปแบบของพฤติกรรมตลอดจนสิ่งสร้างสรรค์ต่างๆ ที่นำมาจากพระคัมภีร์อัล – กรูอาน ที่ไม่ได้ถูกสร้างจากมนุษย์ หากแต่ถูกกำหนดจากพระเจ้าซึ่งเป็นพระเจ้าองค์เดียวของชาวมุสลิมทั่วโลก โดยผ่านท่านศาสนทูต คือ นบีมุฮัมมัดคือลอสลอสอดัลลัย ฮิวะซัลลัม และมีคัมภีร์อัล – กรูอานเป็นธรรมนูญชีวิต ด้วยเหตุนี้ศาสนาอิสลามจึงสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มได้อย่างเหนียวแน่นและมั่นคงชาวไทยมุสลิมทุกคนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระเจ้าอย่างศรัทธา และปฏิบัติตามศาสนบัญญัติเคร่งครัดทั้งกาย วาจา ใจ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ชาวไทยมุสลิมมีการรวมกลุ่มอย่างกระชับมั่นคง โดยมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในศาสนาเป็นสายใยที่ยึดโยงมุสลิมทุกคนเข้าหากันและยากที่จะทำลายให้แตกสลาย

ศาสนาอิสลามจึงเป็นสายใยแห่งศรัทธาที่ยึดโยงชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าด้วยกัน ดังนั้นการแสดงทัศนคติที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการนับถือศาสนาอิสลามเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดการให้ทัศนคติ สอดคล้องกับแนวคิดของ คายส์ (C.F. Keyes, 1982 : 12-13) ที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันและช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะที่เดียวกันยังสามารถรื้ออารมณ์ความรู้สึกให้เกิดขึ้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ที่นับถือศาสนาเดียวกัน

ศาสนาอิสลามเชื่อมโยงให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเชื่อศรัทธาเดียวกันอย่างเหนียวแน่นและมั่นคง เช่น

* ชาวไทยมุสลิมศรัทธาในคัมภีร์อัล – กรูอาน

ศาสนาอิสลามยอมรับคัมภีร์ต่างๆ ที่พระผู้เป็นเจ้าประทานมาโดยผ่านศาสนทูต ซึ่งคัมภีร์ที่ได้ประทานนี้มีทั้งสิ้น 104 เล่ม ที่สำคัญที่สุดคือ คัมภีร์อัล – กรูอาน เป็นคัมภีร์ที่องค์อัลลอห์ทรงประทานผ่านศาสนทูตบิรฮัมหมัดคือลลิลล์ฮุอะลัย ฮิวะซัลลัม ด้วยการคลอใจ ดังนั้น คัมภีร์อัล-กรูอานจึงเป็นธรรมนูญชีวิตที่ชี้ทางมนุษย์ให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเนื้อหาในคัมภีร์อัล – กรูอานประกอบไปด้วยเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม สังคมวิทยา การเมือง ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และสุขศึกษา ด้วยภาษาที่มีความไพเราะที่เชื่อกันว่าแม้แต่กวีอาหรับชั้นสูงก็ไม่สามารถประพันธ์ได้ดีเท่า คัมภีร์อัล – กรูอานจึงเป็นคัมภีร์ที่สมบูรณ์ที่องค์อัลลอห์ทรงประทานให้มนุษย์เพื่อปิดฉากคัมภีร์ทั้งหลาย ดังนั้นชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงให้ความเคารพศรัทธาในคัมภีร์อัล – กรูอาน เช่น การวางคัมภีร์จะต้องวางไว้ในที่สูง สตรีที่มีระดู (ร่างกายไม่สะอาด) ไม่สามารถแตะต้องคัมภีร์ได้ หรือห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ในคัมภีร์ เป็นต้น

* ชาวไทยมุสลิมศรัทธาในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

ชาวไทยมุสลิมทุกคนเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระผู้เป็นเจ้าอย่างศุขฤ และปฏิบัติตามศาสนบัญญัติอย่างเคร่งครัด นอกจากนั้นชาวไทยมุสลิมยังมีหน้าที่สืบทอดศาสนา และสำนักในวัฒนธรรม คือ รู้สึกว่าวัฒนธรรมของกลุ่มตนดีกว่าวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่น เพราะมีหลักคำสอนในศาสนาอิสลามมากมายที่กล่าวในลักษณะที่ว่า หนทางของพระผู้เป็นเจ้าเป็นหนทางที่ถูกต้องที่สุด หรือ หลักคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ถูกต้องที่สุด ดังนั้นหลักคำสอนของศาสนาอิสลามจึงสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มได้อย่างเหนียวแน่นและมั่นคงยากที่จะทำลายให้แตกสลายได้

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักคำสอนบิดเบือนที่สื่อมวลชนนำเสนอ แม้ว่าจะเป็นเครื่องมือที่ผู้ก่อความไม่สงบใช้ในการปลุกระดมจริงก็ตามนั้น ส่งผลด้านลบต่อศาสนาอิสลาม เนื่องจากผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง อาจตีความหลักคำสอนของศาสนาอิสลามผิดพลาดและอาจมองว่า ศาสนาอิสลามสอนให้คนนิยมใช้ความรุนแรงและการรบราฆ่าฟันเป็นสิ่งที่ถูกต้องหากกระทำในวิถีของพระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น

* ชาวไทยมุสลิมศรัทธาต่อผู้นำศาสนา

อุศต๊ะหรือโต๊ะอิหม่าน คือ ครูหรือผู้สอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนตาดีกา โรงเรียนปอเนาะและมัสยิดต่างๆ เสมือนผู้สืบทอดและถ่ายทอดหลักคำสอนของศาสนา วัฒนธรรมอิสลามไปยังผู้ที่มีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาอิสลามทั้งหลาย

สำหรับชาวไทยมุสลิมแล้วอุสตะหรือโต๊ะอิหม่านมีความพิเศษเหนือครู – อาจารย์ทั่วไปที่ได้รับการยกย่องและความเคารพในฐานะผู้ที่เสาะละอุทิศตน เพื่อเผยแพร่ศาสนาอิสลาม และเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องแก่ชาวไทยมุสลิมในการประพฤติปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอเนื้อหาและภาพข่าวเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกี่ยวกับอุสตะ หรือ โต๊ะอิหม่าน เช่น การตรวจค้นบ้าน การจับกุม การสอบสวน อุสตะหรือโต๊ะอิหม่านที่เป็นผู้ต้องสงสัย สร้างความไม่พึงพอใจแก่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก แม้ว่าอุสตะหรือโต๊ะอิหม่านนั้นจะกระทำความผิดจริงก็ตาม แต่การนำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวกระทบต่อความรู้สึกของชาวไทยมุสลิมเสมือนคูหมิ่นเหยียดหยามต่อสิ่งที่ชาวไทยมุสลิมให้ความเคารพศรัทธา

การขอมจ่านน โดยคุณผู้ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาในศาสนาอิสลามของชาวไทยมุสลิมนั้น ปราศจากการบังคับจากใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นการยอมรับนับถืออย่างแท้จริง ซึ่งความเชื่อมั่นและความศรัทธาร่วมกันของชาวมุสลิมที่ไม่ใช่เพียงชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่หมายรวมถึงชาวมุสลิมทั่วทุกมุมโลกได้ยึดเหนี่ยวความรู้สึกนึกคิดให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ศาสนาอิสลามแตกต่างจากศาสนาอื่น และสามารถดำรงความเป็นเอกภาพในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างมั่นคง

ปัจจัยด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเรื่องของศาสนา การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ขัดกับหลักของศาสนา เป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้เด็ดขาด แม้ว่าการปฏิบัติเหล่านั้นจะเป็นไปตามประเพณีนิยมของสังคมอื่น เพราะวัฒนธรรมอิสลามมีที่มาที่ไปแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่นๆ คือ มาจากพระมหาคัมภีร์อัล – กรูอาน ที่เปรียบเสมือนธรรมนูญชีวิตของชาวมุสลิมมีลักษณะที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สังคมสิ่งแวดล้อม เจกเช่น วัฒนธรรมอื่นๆ จนมีผู้สรุปว่า วัฒนธรรมอิสลามเป็นวัฒนธรรมที่แข็งเสาวนีย์ จิตต์หมวด (อ้างถึงใน จรัญ มะมูลิ้มและคณะ, 2522 : 12)

จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ชาวไทยมุสลิมยังคงรักษาและหวงแหนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นอย่างเหนียวแน่นทั้งในเรื่องของภาษามลายูท้องถิ่นที่ใช้ในการสื่อสาร แม้ว่าบางคนจะสามารถพูดภาษาไทยได้ แต่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ยังคงชอบสื่อสารด้วยภาษามลายูท้องถิ่น เพราะสำนึกว่าภาษามลายูเป็นภาษาแม่ของตน รวมทั้งเอกลักษณ์ในการแต่งกายที่ชาวมุสลิมนิยมนุ่ง โสร่งและสวมหมวกสีขาว ส่วนหญิงมุสลิมจะสวมเสื้อผ้าที่ปกปิดร่างกายมิดชิด และการศึกษาที่เน้นส่งบุตรหลานศึกษาทาง

ธรรม (ศาสนาอิสลาม) ในโรงเรียนคาทอลิก หรือ โรงเรียนโปเนาะ เป็นต้น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างจากชนกลุ่มอื่น ซึ่งสามารถแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกันไม่ว่าจะกระจายอยู่ถิ่นฐานใดก็ตาม

ความแตกต่างของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถอธิบายได้ดังนี้

* ความแตกต่างทางการศึกษา

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญมากกับองค์ความรู้และการแสวงหาความรู้ ศาสนาอิสลามไม่เพียงแต่จะสอนให้มนุษย์มีความรักในความรู้เท่านั้น แต่ยังเรียกร้องให้ทุกคนแสวงหาความรู้ เพราะความรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เป็นกุญแจของความสำเร็จทางวัฒนธรรมและอารยธรรม ความรู้เท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์รู้จักตัวเอง รู้จักจักรวาล และรู้จักอภิบาลผู้ทรงสร้าง

การศึกษาของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ศึกษานั้น มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ คือ ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่แห่งนี้นิยมส่งบุตรหลานของตนเองศึกษาทั้งวิชาทางโลกและวิชาการศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางศาสนา เพราะการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมุสลิมทุกคน โดยมีสถาบันการศึกษาศาสนาเป็นจำนวนมากในพื้นที่แห่งนี้ เช่น มัสยิด โรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนโปเนาะ เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนจบทางศาสนาจากสถาบันดังกล่าว จะเป็นผู้ที่รักสันโดษ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย การใช้ชีวิตจะเน้นหนักในเรื่องศาสนา อีกทั้งได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นที่พักพิงของชุมชนในด้านศาสนา ดังนั้นเมื่อมีการกล่าวถึงหรือพาดพิงสถาบันศึกษาศาสนาอิสลามในทิศทางลบ เช่น เป็นแหล่งช่องสุ่ม เป็นแหล่งฝักอาวุธ และวางแผนปฏิบัติการของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เป็นต้น แม้ว่าจะเป็นเพียงการสันนิษฐานเบื้องต้น แต่ก็ทำให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรู้สึกไม่พึงพอใจนักต่อก

ก ำ ร ัน ำ เ ส น ่อ

เนื้อหาและภาพข่าวของสื่อมวลชนในลักษณะดังกล่าว ที่มองว่า สื่อมวลชนเสมือนเลือกปฏิบัติในการนำเสนอข่าว คือ เลือกที่จะเขียน หรือไม่เขียน เลือกที่จะปกปิด หรือเปิดเผย เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

* ความแตกต่างทางการแต่งกาย

การแต่งกายของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประเพณีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียและอินโดนีเซียสืบเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งซึ่งมีการติดต่อค้าขายมาแต่อดีต

หลักการแต่งกายของชาวไทยมุสลิมให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม คือ การปกปิดอวัยวะบางส่วนของร่างกาย บริเวณที่ควรปกปิดสำหรับผู้ชายมุสลิม ได้แก่ อวัยวะตรงกลางลำตัว ตั้งแต่บั้นเอวไปจนถึงกลางน่อง ส่วนผู้หญิงมุสลิมจะต้องปกปิดทั่วร่างกาย เว้นแต่ใบหน้ากับมือเท่านั้นแสดงให้เห็นถึงการรักษาวลสงวนตัว ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น

ความไม่รู้ไม่เข้าใจในศาสนาอิสลามและขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมอิสลามของสื่อมวลชนเป็นปัญหาสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวที่อาจพาดพิงหรือดูหมิ่นความเชื่อความศรัทธาหรือสิ่งที่ชาวไทยมุสลิมยึดถือปฏิบัติมาแต่อดีตตัวอย่างเช่น การแต่งกายที่มีคิซิดผู้หญิงชาวมุสลิมที่เป็นเอกลักษณ์ยึดถือปฏิบัติกันทั่วโลก ความเป็นคนนอกของสื่อมวลชนจึงอาจรู้สึกว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่คุ้นเคยจึงหยาบคายมาเป็นประเด็นและนำเสนอ ซึ่งอาจเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยไม่มีเจตนาที่จะหลบหลู่ดูหมิ่นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวในสื่อหลายครั้งๆ ตอกย้ำภาพลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในมุมมองของคนทั่วไปว่า ชาวไทยมุสลิมน่ากลัว ลึกลับ และล้าหลังขาดการพัฒนาและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย เฉกเช่นชนกลุ่มอื่น

* ความแตกต่างทางภาษา

ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ติดต่อกับสื่อสารด้วยภาษามลายู ซึ่งเป็นภาษาหลัก และภาษาไทยที่เป็นภาษากลางในการสื่อสารของประเทศไม่เป็นที่นิยมใช้และส่วนใหญ่สื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้ เนื่องจากชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซียที่มีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักเฉกเช่นชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งประชาชนทั้ง 2 ประเทศมีการติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กันมาแต่อดีต ซึ่งต้องใช้ภาษามลายูในการติดต่อกับสื่อสาร ดังนั้นการชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน ทำให้การติดต่อกับหน่วยงานทางราชการต่าง ๆ จึงมีปัญหาในการสื่อสารด้านความไม่นิยมพูดภาษา เพราะความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งความเชื่อที่ว่า คนที่เป็นชาวมุสลิมจะต้องพูดภาษามลายู ความเข้าใจทางด้านภาษานับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคม การที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมพูดภาษาไทย ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ มากมาย เช่น ข้าราชการไม่เข้าใจความต้องการของชาวบ้าน และชาวบ้านไม่เข้าใจความต้องการของทางราชการ เมื่อภาษาเพื่อ

การสื่อสาร ไม่มีความเข้าใจซึ่งกันและกันจึงเกิดความเข้าใจผิดกันง่าย การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐทั้งการพูดและการเขียนไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของ ท า ง ร า ช ก าร ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ เป็นต้น จนเกิดช่องว่างระหว่างข้าราชการกับประชาชน เกิดการแบ่งพวกเป็นไทยพุทธกับไทยมุสลิม ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในชาติ ซึ่งทำให้ง่ายต่อการปลุกปั่นของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

ความไม่เข้าใจทางด้านภาษาของสื่อมวลชนเป็นอุปสรรคสำคัญในการแสวงหาข่าวสาร โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งข่าวที่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่นำเสนอมีลักษณะผิวเผินไม่สามารถเจาะลึกภูมิหลังของเหตุการณ์นั้น ได้อย่างรอบด้านและชัดเจน หรือข้อมูลที่ได้รับมีลักษณะบิดเบือนหรือเกินจริง ไม่ครบถ้วน ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเนื้อหาและภาพที่สื่อมวลชนนำเสนอที่อาจไม่ถูกต้อง ชัดเจน ตรงตามข้อเท็จจริงที่ควรเป็น และอาจสวนทางกับข้อเท็จจริงที่ชาวไทยมุสลิมเจ้าของพื้นที่ได้รับรู้ความเป็นไปในเหตุการณ์นั้น ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดจนเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวไทยมุสลิมและสื่อมวลชนได้

จะเห็นได้ว่าในหลายเหตุการณ์ที่มีการจับกุมผู้ก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ต้องสงสัยไม่สามารถให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารได้ เนื่องจากไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ จึงต้องให้การผ่านล่าม ส่วนสื่อมวลชนก็จะได้รับข้อมูลจากการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว

* ความสำนึกทางประวัติศาสตร์

ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำนึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนเกี่ยวกับอารยธรรมหรือความยิ่งใหญ่ของปัตตานี ซึ่งในอดีตปัตตานีมีกษัตริย์ปกครองตั้งแต่แรกเริ่ม ปฐมกษัตริย์ของปัตตานีทรงพระนามว่า พญาตนกูอันตารา พระองค์ทรงสร้างเมืองปัตตานีขึ้นเมื่อประมาณก่อนปี พ.ศ. 2104 ตามตำนานเมืองปัตตานียอมรับนับถือศาสนาอิสลามในสมัยของกษัตริย์องค์นี้

เมื่อปัตตานีเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยอยุธยา มีชาวตะวันตกเข้ามาติดต่อค้าขายหลายชาติ จะเห็นได้ว่าเมืองปัตตานีในประวัติศาสตร์นั้นยิ่งใหญ่เพียงใด และยิ่งสำคัญก็คือ เจ้าเมืองปัตตานีเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมาโดยตลอด ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนไม่น้อยเข้าใจว่า เมืองปัตตานีเป็นของชาวมลายูมาก่อน ไทยได้ยึดครองภายหลัง แล้วทำการปกครองด้วยการกดขี่ข่มเหง ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดจากการโฆษณาชวนเชื่อของขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ความแตกต่างทางด้านศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธอย่างสิ้นเชิง ทำให้ไม่ต้องสงสัยเลยว่าทำไมจึงมีการขัดแย้งอยู่เสมอ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการสร้างเอกภาพของชาติ (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2526 : 29) เพราะความแตกต่างดังกล่าวเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยอย่างยิ่งต่อความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิม การที่สังคมมุสลิมมีลักษณะเช่นนี้จึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่คนที่นับถือศาสนาอื่นได้ง่าย เพราะในสายตาของคนในสังคมที่นับถือศาสนาอื่น มักมองว่าชาวไทยมุสลิมขาดการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก จึงมักถูกโดดเดี่ยวเสมือนสังคมปิด

เห็นได้ว่าศาสนาอิสลามเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา สังคม และวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมให้มีความแตกต่างจากชนศาสนาอื่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มอย่างเหนียวแน่นและมั่นคงเชื่อมโยงชาวไทยมุสลิมทุกคนเข้าหากัน ซึ่งความเชื่อความศรัทธาในศาสนาอิสลามนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทัศนะของชาวไทยมุสลิมที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. ทศนะของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นข่าวสารใดเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอ มีดังนี้

3.1 เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวที่เปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แสดงความคิดเห็นต่อการก่อความไม่สงบ และ แนวคิดแบ่งแยกดินแดน เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบว่าชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบสงบ รวมทั้งไม่เห็นด้วยกับแนวคิดแบ่งแยกดินแดน โดยชาวไทยมุสลิมมีความคาดหวังให้สื่อมวลชนเป็นสื่อกลางและเป็นช่องทางในการนำเสนอความคิดเห็นดังกล่าว เพื่อลดภาพความรุนแรงและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชาวไทยมุสลิมในสายตาคนทั่วไป

3.2 เนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงทัศนะของชาวไทยมุสลิมที่ไม่สามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ ทำให้ข่าวสารความเคลื่อนไหวจากสังคมภายนอก รวมทั้งความรู้และการช่วยเหลือต่างๆ จากภาครัฐและเอกชนไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากข้อจำกัดทางการสื่อสาร ทำให้สื่อมวลชนอาจจะเลยหรือมองข้ามที่จะนำเสนอเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้ ทั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูเป็นหลัก

3.3 เนื้อหาข่าวและภาพข่าวที่มีความต่อเนื่องของเหตุการณ์ เนื่องจากชาวไทยมุสลิมเห็นว่า สื่อมวลชนไม่ให้ความสำคัญในการติดตามความคืบหน้าข่าวสารที่ผ่านมาแล้ว เหตุการณ์หรือคดีเก่าที่ค้างรอการสืบสวนก็จะถูกทิ้งไปเมื่อมีเหตุการณ์ใหม่หรือคดีใหม่เข้ามาแทนที่

ทำให้ผู้ที่ติดตามข่าวสารหรือผู้ที่ได้รับความเดือนร้อนในเหตุการณ์ไม่สามารถรับทราบความเป็นไปหรือบทสรุปของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ซึ่งความต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาข่าวและภาพข่าวของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังกล่าว สอดคล้องกับปัจจัยการจัดวาระของแนวคิด Agenda Setting (1981) ที่กล่าวว่า การจัดวาระนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสื่อมวลชนฝ่ายเดียวแต่ขึ้นอยู่กับผู้รับสารด้วย โดยเฉพาะภูมิหลังและความใกล้ชิดของผู้รับสาร ความเข้าใจต่อข่าวประเภทนั้น ดังนั้นผู้รับสารอาจเปลี่ยนมาเป็นผู้กำหนดวาระก็ได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางตรง คือ ชาวไทยมุสลิมผู้ที่สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สินจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 3 คน และชาวไทยมุสลิมผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมคือ ชาวไทยมุสลิมที่ไม่ได้สูญเสียญาติพี่น้องหรือทรัพย์สินในเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ เป็นต้น จำนวน 18 คน จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มมีจำนวนแตกต่างกันมาก อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับราชการและอาศัยอยู่ในจังหวัดยะลา ทำให้ข้อมูลที่ได้รับขาดความสมดุล จึงไม่สามารถใช้อ้างอิงแทนประชากรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

2. ข้อจำกัดด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีระยะเวลาลงพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเพียง 10 วัน ความเร่งรีบในการเก็บข้อมูลอาจทำให้ขาดความละเอียดรอบคอบในการสัมภาษณ์จึงอาจทำให้พลาดเนื้อหาที่น่าจะเป็นประโยชน์แก่การวิจัยในครั้งต่อไป

3. ข้อจำกัดด้านความเสี่ยงอันตราย

ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นช่วงที่เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตึงเครียด มีการฆ่า ลอบวางระเบิด และเผาสถานที่ราชการแบบรายวันสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทั้งประเทศโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เหตุการณ์

ความรุนแรงดังกล่าว ส่งผลต่อการทำงานของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการเดินทาง และการสร้างความไว้วางใจของกลุ่มตัวอย่าง เพราะพื้นที่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นสวนยาง บางแห่งรถเข้าไม่ถึง ต้องอาศัยการเดินทางเท้า และหลายครั้งที่ผู้วิจัยเดินทางไปถึงก็ได้รับการปฏิเสธที่จะให้ข้อมูล ทั้งที่ก่อนหน้านี้ได้มีการติดต่อและมีการตอบรับเป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยก็ทราบได้ถึงเหตุผลของการปฏิเสธหรือการไม่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์นั้นเกิดจากความหวาดกลัวและไม่ไว้วางใจคนแปลกหน้า

4. ข้อจำกัดของผู้วิจัย

แม้ว่าผู้วิจัยจะเป็นคนในพื้นที่และนับถือศาสนาอิสลามเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาที่ผู้วิจัยไม่สามารถสื่อสารภาษามลายูได้อย่างคล่องแคล่ว จึงต้องพึ่งพาการสัมภาษณ์ผ่านล่าม ซึ่งต้องใช้เวลาในการแปลค่อนข้างนาน ทำให้การสัมภาษณ์ขาดความต่อเนื่อง

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

บทสรุปของการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านสื่อสารมวลชนให้แก่สื่อมวลชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าว เหตุการณ์การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และชาวไทยมุสลิม ที่ปัจจุบันจะเห็นว่ามีสื่อต่างๆ เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ มักจะมีคำบรรยายเนื้อหาข่าวและภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามทั้งในด้านบุคคลและหลักคำสอนของศาสนามีความคลาดเคลื่อนอยู่เนื่อง รวมทั้งภาพข่าวที่นำเสนอล้วนเน้นการกระทำที่รุนแรง เขี้ยมโหด ของผู้ก่อความไม่สงบที่เป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งการเน้นย้ำเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวได้สร้างความเข้าใจผิดให้แก่ผู้รับสื่อที่มีต่อผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือ ชาวไทยมุสลิมโดยรวม อีกทั้งยังสร้างความสะเทือนใจไม่สบายใจให้แก่ชาวมุสลิม ซึ่งไม่เป็นผลดีใดๆ ในการสร้างความรักความสามัคคีขึ้นในชาติ

การนำเสนอข่าวสารที่คลาดเคลื่อนของสื่อมวลชน อาจกระทบหรือพาดพิงความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ทั้งนี้อาจจะมาจากเหตุปัจจัยหลายด้านด้วยกัน เช่น ปัจจัยด้านองค์กรสื่อสารมวลชน ปัจจัยด้านสื่อมวลชน เป็นต้น

1. ปัจจัยด้านองค์กรสื่อสารมวลชน

ปัจจุบันการแข่งขันเพื่อช่วงชิงความเป็นหนึ่งด้านข่าวสารขององค์กรสื่อต่างๆ ยังคงคุ่เคียดต่างฝ่ายต่างคิดกลยุทธ์ในการเสาะแสวงหาและประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างจากสื่อคู่แข่งอื่นๆรวมทั้งการทุ่มลงทุนในการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการนำเสนอข่าวสารที่

รวดเร็วจะเลิก ชัดเจน ตรงตามความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งหากได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้รับสารนั้นหมายถึงรายได้อันมหาศาลที่จะเข้ามาหล่อเลี้ยงองค์กรให้เติบโตต่อไป

เมื่อข่าวกลายเป็นสินค้าเพื่อการแสวงหาผลกำไรมากกว่าการแสวงหาความเป็นจริงหรือมีจุดยืนเพื่อผลประโยชน์และความสุขของมนุษยชาติเฉกเช่นกับอุดมการณ์ในอดีต (วิทยา ว่องกุล, 2541 : 7-8) ทำให้ปัจจัยหลักในการคัดเลือกเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในการเผยแพร่จึงเน้นเพียงว่า ประเด็นนั้นมีความน่าสนใจหรือเร้าอารมณ์ผู้รับสารหรือไม่ ซึ่งเนื้อหาและลักษณะนี้ จะมีลักษณะเร้าอารมณ์ต่อความรู้สึก เช่น การตาย การบาดเจ็บ การสูญเสีย ความเสียหาย เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในข่าวทั้งในแง่ดีและไม่ดีได้ เช่น ในการศึกษาครั้งนี้ที่ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ต้องการให้สื่อมวลชนเลือกนำเสนอเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าวความรุนแรงของเหตุการณ์เพียงอย่างเดียว เพราะยิ่งย่ำความรู้สึกหวาดกลัว ทำให้ต่ออยู่อย่างหวาดระแวง อีกทั้งเนื้อหาข่าวและภาพข่าวในลักษณะดังกล่าวทำให้คนทั่วไปมีทัศนคติที่ไม่ดีกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นดินแดนอันตราย โดยเฉพาะอาจเกิดอคติกับชาวไทยมุสลิมได้ว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาความรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้นองค์กรสื่อสารมวลชนควรตระหนักหรือระมัดระวังในการตรวจสอบเนื้อหาข่าวหรือภาพข่าว และการดำเนินงานของบุคลากรให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสื่อที่ควรจะเป็น คือ การทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้รับสารและโลกแห่งความเป็นจริงโดยผสานความแตกต่างของผู้รับสารกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกัน (พัชนี เชนจรยา และคณะ, 2538 : 165 – 166) เช่น การปรับปรุงโครงสร้างการดำเนินงานของศูนย์ข่าวภูมิภาคให้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานเป็นเอกเทศ คือ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นโดยไม่ต้องผ่านการเห็นชอบหรือกลั่นกรองเนื้อหาและประเด็นต่างๆ จากองค์กรสื่อมวลชนส่วนกลาง ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และบางเนื้อหาบางประเด็นที่สำคัญอาจไม่ได้รับการพิจารณาการองค์กรสื่อมวลชนส่วนกลาง เนื่องจากไม่ได้คลุกคลีอยู่กับพื้นที่เฉกเช่นสื่อมวลชนท้องถิ่น ซึ่งการเปิดโอกาสให้ศูนย์ข่าวภูมิภาค และสื่อมวลชนท้องถิ่นได้ดำเนินงานอย่างเต็มที่ โดยเป็นผู้คัดเลือก สร้างสรรค์ และนำเสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยตนเอง จะทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารเชิงลึกที่มีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์ เนื่องจากความเป็นคนพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยกับเหตุการณ์และบุคคลในเหตุการณ์ จึงสามารถถ่ายทอดรายละเอียดถึงที่มาที่ไปและภูมิหลังของเหตุการณ์ได้ดีกว่าคนนอก อีกทั้งสื่อมวลชนท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างดี จึงได้รับความไว้วางใจจากแหล่งข่าวที่เป็นคนท้องถิ่น ซึ่งช่วยลดความผิดพลาดในการสื่อสารและการทำงานที่อาจพาดพิงหรือกระทบกระทั่งกันได้

2. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน

กรณีของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เช่น สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้สื่อมวลชนมีจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ บุคคล ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ ที่อาจมีความแตกต่างจากสื่อมวลชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและไว้วางใจจากคนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น

* ภาษา ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ชาวไทยมุสลิมไม่นิยมพูดภาษาไทย แต่จะใช้ภาษามลายูในการติดต่อสื่อสาร ทำให้การเข้าถึงแหล่งข่าวที่เป็นชาวไทยมุสลิมทำได้ค่อนข้างยากลำบาก ดังนั้นหากสื่อมวลชนไม่สามารถพูดภาษามลายูได้ก็ควรหาล่ามที่เป็นคนพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่แหล่งข่าวไม่สามารถพูดออกมาเป็นภาษาไทยได้ เพราะถ้าใช้ข้อมูลจากแหล่งข่าวที่สามารถพูดภาษาไทยได้ ก็จะเป็นข้อเท็จจริงส่วนน้อยเท่านั้น เพราะชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ที่นี่พูดภาษามลายู ถ้าต้องการข้อมูลจากเจ้าของพื้นที่จริงก็ต้องถามด้วยภาษาที่คนพื้นที่ใช้กัน

* การแต่งกาย ชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเคร่งครัดในศาสนาทั้งกาย วาจา และใจ โดยสามารถเห็นได้จากภายนอกคือ การแต่งกายที่มิดชิดทั้งชายและหญิงมุสลิม ดังนั้นการลงพื้นที่ของสื่อมวลชนเพื่อไม่สร้างความแตกต่างจนกลายเป็นคนแปลกหน้า คือ การแต่งกายที่เคารพในสถานที่ หรือ บุคคล เช่น สื่อมวลชนทั้งชายและหญิงไม่ควรนุ่งกางเกงขาสั้นทำงาน หรือ สื่อมวลชนหญิงไม่ควรแต่งกายด้วยชุดรัดรูป แขนกุด กระโปรงสั้น เป็นต้น

* อาหารการกิน ชาวไทยมุสลิมไม่กินเนื้อสุกร ไม่แตะต้องสุรา ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่เที่ยวสถานบันเทิงหรือแหล่งอบายมุขต่างๆ ดังนั้นสื่อมวลชนที่ลงพื้นที่นี้ไม่ควรกระทำสิ่งใดๆ ที่ขัดหลักประเพณีปฏิบัติของชาวไทยมุสลิม เพราะหากสื่อมวลชนประพฤติกหรือปฏิบัติสิ่งใดๆ ที่ขัดกับความเชื่อความศรัทธาของชาวไทยมุสลิมแล้วถือว่าเป็นการลบหลู่คูหมันศาสนาอิสลาม แต่ถ้าหากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติก็ควรปกปิดให้มิดชิด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ แม้ว่าภาพรวมของข้อมูลที่ได้รับจะสามารถตอบคำถามนำวิจัยได้ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่า หากมีการขยายการศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงช่องทางการเปิดรับข่าวสารไปยังสื่อประเภทอื่นๆ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต ที่ปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเนื่องจากมีความรวดเร็วในสื่อสารที่สามารถโต้ตอบได้ทันทีทั่วทุกมุมโลกเพียงมีคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตอาจมีผลต่อการแสดงทัศนคติของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ และสื่อวิทยุ ก็ได้

เพราะสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ 2 ทาง ที่สามารถโต้ตอบพูดคุยได้ทันที เช่น ชาวไทยมุสลิมสามารถพิมพ์โต้ตอบแก้ไขข้อความที่ไม่ถูกต้องได้ทันที หรือ อาจตั้งกระทู้แสดงออกความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น หรือ เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน โดยสื่ออินเทอร์เน็ตจะเปลี่ยนเสมือนช่องทางในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ รวมถึงการระบายความรู้สึกต่างๆ เกี่ยวกับประเด็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยมุสลิม ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้ อาจช่วยลดความตึงเครียด อคติ และความไม่พึงพอใจที่สั่งสมอยู่ในใจของชาวไทยมุสลิมลงได้

นอกจากนั้นสื่อบุคคลก็เป็นสื่ออีกประเภทหนึ่ง ที่มองข้ามไม่ได้ในการศึกษาวิจัย ในครั้งต่อไป เนื่องจากเป็นสื่อที่ทรงพลังและมีความใกล้ชิดกับชาวไทยมุสลิมมากที่สุด ซึ่งสามารถโน้มน้าว ชักจูง ให้คล้อยตามได้อย่างง่ายดายโดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประชากรส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษา และภาษาไทยไม่ใช่ภาษาหลักในการสื่อสาร

2. ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงตึงเครียด มีการฆ่า ลอบวางระเบิด และเผาทำลายสถานที่ราชการแบบรายวัน สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนทั่วประเทศโดยเฉพาะคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์ที่ยังคงตึงเครียดดังกล่าว เป็นอุปสรรคสำคัญที่จำกัดการกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้มีครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และมีหลากหลายในสาขาอาชีพ เนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ทำให้ข้อมูลที่ได้รับเป็นทัศนะของชาวไทยมุสลิมเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถแทนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมดได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาครั้งต่อไป ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มีความกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ ไม่รู้หนังสือ พูดภาษาไทยไม่ได้ มีฐานะยากจน ซึ่งชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้มีมากกว่าชาวไทยมุสลิมกลุ่มอื่นๆ และพวกเขามักถูกละเลยจากภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทัดเทียมพื้นที่อื่นๆ